

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) และการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เข้าด้วยกัน โดยการจัดลำดับความสำคัญของการจัดการที่สังเคราะห์ขึ้นมา เพื่อยืนยันและตอบคำถามในการวิจัยตามหลักวิชาการและสมบูรณ์ที่สุด โดยการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยถือเกณฑ์ความเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานตลาดสีเขียวและระบบการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย นอกจากนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยตามขั้นตอนในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบลปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย และเครือข่ายเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานตลาดสีเขียวและระบบการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยของชุมชน หมู่ 5 บ้านป่าลัน ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย ซึ่งมีประชากร จำนวน 882 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการเจาะจงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การจัดเวทีแลกเปลี่ยน และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกลุ่มผู้บริหารภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น กลุ่มเกษตรกร ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรอำเภอ ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ประกอบการธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถามเป็นครัวเรือน และเป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์เนื่องจากลักษณะของประชากรมีลักษณะคล้ายกัน สามารถสุ่มตัวอย่างมาศึกษาเพียงเล็กน้อย โดยผู้วิจัยทราบจำนวนครัวเรือนที่ค่อนข้างแน่นอน คำนวณจำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อยละ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15-30 % ครัวเรือนในชุมชน หมู่ 5 บ้านป่าลัน ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย รวม 208 ครัวเรือน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 70 ครัวเรือน

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัย รูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายมีวิธีดำเนินการแยกเป็น 2 ระยะ ดังรายละเอียด

ระยะที่ 1 สถานการณ์การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยของหมู่ 5 บ้านป่าลัน ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลปงน้อย โดยใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่จำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ข้อมูลด้านการผลิตพืชผักปลอดภัยข้อมูลด้านการตลาดและรายได้ และข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือในการผลิตพืชผักปลอดภัย

วิธีวิทยาการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ การศึกษาเอกสาร (Document Research) ขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานตลาดสีเขียว ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานตลาดสีเขียวและระบบการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น กลุ่มเกษตรกร ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรอำเภอ ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ประกอบการธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความถูกต้องและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

ระยะที่ 2 นำข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย และพัฒนารูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

วิธีวิทยาการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือการนำผลการวิเคราะห์ในระยะที่ 1 มาสังเคราะห์เป็นกรอบการพัฒนาแบบการจัดการตลาดสีเขียวเบื้องต้นและเป็นข้อมูลนำเข้า (Input) ประกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารงานองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานตลาดสีเขียว จำนวน 20 คน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรับฟังความรู้จากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

3.3.1 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 70 คน เป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อใช้ในการยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเพื่อใช้อภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ให้มีความชัดเจนและมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบการผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น กลุ่มเกษตรกร ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ

3.3.2 การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามผู้บริโภคที่เข้ามาใช้บริการตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย ซึ่งผู้วิจัยทำการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ในการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ คณะผู้วิจัยได้นำเครื่องมือเสนอผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและโครงสร้างโดยการหาความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC)

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด โดยนำคำตอบประเภทเรียงลำดับมาคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach ซึ่งจะได้ค่าความเชื่อมั่นในระดับสูงแล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนนำไปปฏิบัติจริง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้วางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

1. แบบสอบถาม ข้อมูลจากแบบสอบถาม การนำผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการอภิปรายผลข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ ความเรียงและนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ทั้งหมด สรุปและอภิปรายผลต่อไป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความถูกต้อง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย และการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม

ร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย ใช้การวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาความ (Descriptive) โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (จรีรัตน์ ปรกแก้ว. 2547) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ (Descriptive)